

مرگ در شهربازی‌ها چرخ می‌زند

آخرین باری را که سوار بشقاب پرنده، ترن هوایی یا چرخ و فلک شده اید یادتان می‌آید؟ وقتی آن بالا در اوج هیجان و لذت تفریح می‌کردید

آخرین باری را که سوار بشقاب پرنده، ترن هوایی یا چرخ و فلک شده اید یادتان می‌آید؟ وقتی آن بالا در اوج هیجان و لذت تفریح می‌کردید برای چند ثانیه با خود فکر می‌کردید که اگر میله نگهدارنده بشقاب پرنده کنده شود، چرخ و فلک سقوط کند، سرسره بادی بترکد، ترن هوایی از ریل خارج شود و... چه خواهد شد؟ بازی مرگ را همه آنهایی که جان شیرین شان را بر سر لحظه ای شادی در شهربازی‌ها گذاشتند، به چشم دیده اند.

شهربازی‌های ناامن و غیراستاندارد در حالی همچنان در این سال‌ها به کارشان ادامه می‌دهند که هنوز پاسخ روشنی برای این سوال که چه کسی مسئول حفظ امنیت جانی آنهاست، پیدا نشده است؟

هنوز روشن نیست مسئولیت نظارت بر ایمنی تجهیزات نصب شده در شهربازی‌ها به عهده کدام سازمان و دستگاه متولی است؛ شهرداری، سازمان استاندارد، وزارت کشور یا استانداری؟ شاید هم ایمنی در شهربازی‌ها متولی ندارد.

4964 وسیله غیراستاندارد در شهربازی‌ها

گزارش‌های به دست آمده از بررسی وضع ایمنی تجهیزات نصب شده در شهربازی‌های کشور، آمارهای نگران‌کننده ای را پیش روی ما می‌گذارد.

از ابتدای سال 87 تا پایان آذر 91، تعداد 606 شهربازی در کشور با 6452 تجهیزات (وسایل بازی) از سوی شرکت‌های بازرسی سازمان استاندارد ایران مورد بررسی قرار گرفته است که از این تعداد 892 دستگاه موفق شدند گواهی یا مجوز معتبر و استاندارد را به دست آورند.

596 دستگاه نیز دارای گواهی نامعتبر هستند، به این معنی که هنگام بازرسی گواهی معتبر داشتند، اما حالا با پایان دوره مجوز، اعتبار این گواهی تمام شده و نسبت به بازرسی و تمدید مجدد آن اقدامی نشده است.

نکته نگران‌کننده در این میان، آمار 4964 مورد دستگاه و وسایل بازی نصب شده در شهربازی‌هاست که در این بازرسی‌ها به دلایل مختلف موفق به گرفتن گواهی استاندارد و ایمنی نشده و به دلیل غیراستاندارد و ناایمن بودن در بازرسی انجام شده مردود شده اند.

این آماری است که رئیس کمیته استانداردسازی مراکز تفریحی سازمان ملی استاندارد ایران، از بررسی وضع ایمنی تجهیزات شهربازی‌ها در فاصله سال‌های 87 تا 91 می‌دهد.

نگاهی به گذشته نشان می‌دهد موضوع غیراستاندارد بودن تجهیزات شهربازی‌های کشور برای اولین بار نیست که مطرح می‌شود، چراکه مدیرکل پیشین استاندارد و تحقیقات صنعتی استان اصفهان، سال 89 در اظهارنظری از غیراستاندارد بودن شهربازی‌های استان اصفهان خبر داده و آنها را مستحق ذوب شدن در کوره‌های ذوب آهن دانسته بود.

شهرداری: مسئولیت نداریم

اولین گزینه برای مسئولیت ایمن سازی فضاهای تفریحی و شهربازی‌ها به نظر می‌رسد شهرداری‌ها باشند، اما برخلاف تصور عامه مردم مسئولان شهرداری کاملاً خود را از پذیرفتن مسئولیت ایمنی شهربازی‌ها کنار می‌کشند.

سخنگوی معاونت خدمات شهری شهرداری تهران در این زمینه تاکید می‌کند: فقط در مورد اماکن تفریحی و وسایل بازی و سرگرمی که در پارک‌ها و بوستان‌های محله ای شهر تهران وجود دارد، شهرداری مسئول است و در غیر این صورت شهرداری هیچ مسئولیتی در قبال شهربازی‌های بزرگ شهر ندارد، چون اداره هر يك از آنها به بخش خصوصی واگذار شده و خود آنها نیز باید در این زمینه پاسخگو باشند.

سازمان استاندارد: همکاری نکردند

سال 81 بود که تدوین استانداردهای ملی تجهیزات زمین بازی و تجهیزات شهرسازی در دستور کار سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران قرار گرفت با این امید که شاید آشفته بازار ورود تجهیزات غیراستاندارد به شهرسازی ها سر و سامانی پیدا کند، اما متأسفانه این اتفاق نیفتاد.

براساس قانون، استاندارد تجهیزات زمین بازی و وسایل شهرسازی اجباری شد، اما چرا سازمان استاندارد تاکنون اقدام چندان قاطعی در برخورد با گردانندگان شهرسازی های غیراستاندارد انجام نداده است و به نظر می رسد به گونه ای با آنها مماشات کرده است؟

رئیس کمیته استانداردسازی مراکز تفریحی سازمان ملی استاندارد ایران، از کارشناسانی است که از ده سال پیش تاکنون موضوع استاندارد و ایمنی شهرسازی های کشور را پیگیری می کرده است.

او کوتاهی سازمان استاندارد در موضوع ایمنی شهرسازی ها را نمی پذیرد و می گوید: موضوع ایمنی شهرسازی ها از همان ابتدا با مقاومت هایی از سوی برخی دستگاه ها مواجه بوده که باعث شده کار استانداردسازی ایمنی شهرسازی ها در این سال ها همواره با کندی پیش برود.

مریم نیری با یادآوری دهه 80 که موضوع استانداردسازی تجهیزات شهرسازی ها پس از وقوع چند حادثه مرگبار در شهرسازی ها، برای اولین بار به صورت جدی مطرح شد، می گوید: در دهه 80 چون بیشتر مجوزهای تاسیس شهرسازی ها از سوی وزارت کشور صادر می شد، وزارت کشور نیز معتقد بود چون استاندارد خاصی در این زمینه وجود ندارد، بنابراین هر متقاضی که با معیارهای این مجموعه همخوانی داشته باشد، می تواند مجوز احداث شهرسازی را دریافت کند.

او ادامه می دهد: از آن طرف، سازمان استاندارد زمانی می تواند وارد حوزه استانداردسازی شود که برای کالا یا خدمتی استاندارد ملی وجود داشته باشد و اگر این استاندارد بود، زمانی می تواند از ابزارهای قانونی استفاده کند که آن کالا یا خدمت مشمول مقررات استاندارد اجباری شده باشد. در چنین شرایطی با توجه به این که در آن زمان هیچ استاندارد ملی در زمینه تجهیزات شهرسازی ها وجود نداشت، بنابراین اولین الزام ما برآورده نشده بود که بخواهیم در مرحله بعدی وارد حوزه استانداردسازی شهرسازی ها شویم.

به گفته شیری، سال 81 مطالعاتی برای بررسی شهرسازی های استاندارد دنیا آغاز شد و پس از مطالعه استاندارد شهرسازی های اتحادیه اروپا و استرالیا، سرانجام استانداردهای استرالیا به عنوان منبع تدوین استاندارد ملی شهرسازی های کشور انتخاب شد.

پس از آن دیدیم اگر بخواهیم صبر کنیم تا این استانداردها تدوین شود و شماره ملی بگیرد، زمان را از دست خواهیم داد در نتیجه با وزارت کشور وارد مذاکره شدیم و توافقنامه ای امضا شد مبنی بر این که وزارت کشور تا زمانی که این استانداردها تدوین نشده، بهره برداران شهرسازی ها را ملزم کند با سازمان استاندارد برای ایمن سازی شهرسازی ها همکاری کند، چون ما هنوز ابزار قانونی نداشتیم که بخواهیم به واسطه آن مالکان شهرسازی ها را مجبور به رعایت استانداردهای ایمن سازی کنیم.

به این ترتیب قرار شد شرکت های بازرسی سازمان استاندارد برای بررسی تجهیزات شهرسازی ها انتخاب شود، اما متأسفانه وزارت کشور برای اجرای این توافق نامه با سازمان استاندارد همکاری نکرد، در نتیجه تصمیم گرفتیم خودمان کار را پیش ببریم.

تدوین استانداردها تا سال 85 طول کشید و از ابتدای سال 87 استانداردهای شهرسازی ها اعلام شد.

سنگ اندازی بخش خصوصی

اجباری شدن استاندارد شهرسازی ها هرچند خبر خوشحال کننده ای برای مردم بود، اما در اجرا با مقاومت هایی از سوی برخی بهره برداران شهرسازی ها (بخش خصوصی گرداننده شهرسازی ها) مواجه شد.

به این ترتیب که برای بازرسی از هر شهرسازی لازم بود مالك شهرسازی هزینه این بازرسی را بپردازد تا بازرسی انجام شود و چون این مبلغ پرداخت نمی شد در نتیجه کار گره می خورد.

نتیجه این شد که به گفته رئیس کمیته استانداردسازی مراکز تفریحی سازمان ملی استاندارد ایران، قرار شد در سه ماهه آخر سال 89 بودجه ای از سوی سازمان استاندارد برای بازرسی اولیه از شهرسازی ها اختصاص داده شود تا به این ترتیب کار شروع شود.

نیری معتقد است که این کار باعث ایجاد جهشی در موضوع بازرسی از تجهیزات شهری ها شد به طوری که تا سه ماهه آخر سال 87 فقط 500 وسیله شهری در کل کشور بازرسی شده بود که همه هم مردود اعلام شد، اما در سه ماهه آخر سال 89 بیش از سه برابر یعنی 1500 وسیله در شهری های کشور مورد بازرسی قرار گرفت، هرچند متاسفانه برخی از این وسایل آنقدر فرسوده بود که امکان این که بتوان در يك بازرسی آن را استانداردسازی کرد، وجود نداشت.

او می گوید: اما این بار سازمان استاندارد ابزار قانونی در اختیار داشت، بنابراین شروع کردیم به پلمب تجهیزات و به بهره برداران فشار آوردیم یا وسایل بازی را استاندارد کنید یا باید در شهری را پلمب کنید. این روندی است که از سال 87 تاکنون هم همچنان ادامه دارد.

البته این تنها کار سازمان استاندارد نبود، چراکه به موازات آن کمیته استانداردسازی مراکز تفریحی نیز آغاز شد، کار این کمیته این بود که از همه بهره برداران و تولیدکنندگان تجهیزات شهری ها، نماینده وزارت کشور، شهرداری ها و سازمان پارک ها دعوت شد تا در این کمیته بررسی کنند کار استاندارد سازی شهری ها چگونه باید دنبال شود.

نیری این را هم می گوید که در سال های اخیر، همکاری شهرداری ها با سازمان استاندارد امیدوارکننده شده است، سازمان استاندارد از شهرداری ها خواسته است برای صدور مجوز احداث شهری ها، متقاضیان را ملزم کنند که با سازمان استاندارد برای خرید و نصب تجهیزات ایمن و استاندارد در تعامل باشند.

بازرسی های سالانه و دوره ای از شهری ها

از سال 87 تاکنون که استاندارد شهری ها اجباری اعلام شد، فرآیند اجرای استاندارد تجهیزات شهری ها کاملاً برون سپاری شده است، به این ترتیب شرکت های بازرسی از سوی سازمان استاندارد، گزینش و انتخاب می شوند که با اعزام به شهری ها وضع ایمنی تجهیزات شهری ها را بازرسی و گزارش این بازرسی را به سازمان استاندارد ارائه می کنند.

نیری درباره شیوه بازرسی ها توضیح می دهد: پس از این که کار بازرسی تجهیزات شهری ها از سوی شرکت های بازرسی انجام شد در صورت تأیید ایمنی تجهیزات نصب شده در شهری، گواهی یکساله ایمنی برای آنها صادر می شود، عمر این گواهی یکساله است، اما نه به آن معنا که در این مدت بررسی وضع تجهیزات به حال خود رها شود پس در این مدت دستگاه ها و وسایل بازی هر سه ماه یکبار مورد بازدید دوره ای قرار می گیرد و نتیجه کار به سازمان استاندارد باید گزارش شود.

نوشدارو پس از مرگ سهراب

بازرسی و کنترل تجهیزات شهری ها پس از نصب و در حال بهره برداری، مصداق نوشدارو پس از مرگ سهراب است.

این گفته رئیس کمیته استانداردسازی مراکز تفریحی سازمان استاندارد ایران است که معتقد است فرآیند استانداردسازی باید از مرحله طراحی و تولید وسایل و دستگاه های بازی انجام شود و در صورتی که این مراحل بدرستی پیش رفت، بازرسی در مرحله بهره برداری هم روی غلتک خواهد افتاد.

نیری اشاره می کند با وجود این که دو سال است موضوع استانداردسازی تجهیزات شهری ها به طور جدی پیگیری می شود، اما هنوز مقاومت هایی از سوی بهره برداران شهری ها (بخش خصوصی) وجود دارد به طوری که برخی گردانندگان شهری ها حاضر به هزینه کردن برای استانداردسازی شهری ها نیستند، آنها ممکن است به بهانه های مختلف مانند نداشتن پول کافی زیر بار تعویض تجهیزات نروند، اما جان شهروندان موضوعی نیست که بشود از آن سرسری گذشت.

پوران محمدی - گروه جامعه